תלמוד בבלי · ראשונים · רי״ף · מפרשים · בעל המאור

המאור הקטן על ברכות

רבנו זרחיה הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

המאור הקטן על ברכות

רבנו זרחיה הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/המאור-הקטן-על-ברכות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף א. 4
דף ב. 5
דף ה. 7
דף ו. 7
דף ח. 8
דף ט. 8
דף יא. 9
דף יב. 9
דף יג. 10
דף טו. 11
דף טז. 11
דף יח. 12
דף כד. 12
דף כו. 12
דף כז. 13
דף כח. 14
דף ל. 14
דף לא. 15
דף לד. 16
דף לה. 16
דף לו. 16
דף לט. 17
דף לט. 18
דף מג. 18
דף מד. 18

דף א.

מאימתי ה"ג וכך נמצא בגרסת הגאונים ז"ל ומתנחי בה סימנא ויקרא אלהים לאור יום: וממאי דהאי ובא השמש וטהר ביאת אורו הוא ומאי וטהר טהר יומא פירוש שהוא שעת צאת הכוכבים דילמא ביאת שמשו הוא ומאי וטהר טהר גברא כלומר שהוא טהור לאכול בתרומה משעת שקיעת החמה. ועל מה דאמרינן מכדי כהנים אימת אכלי תרומה משעת צאת הכוכבים עלה דייקי' [ממאי] דהאי ובא השמש וטהר היא שעת צאת הכוכבים שמא אינו אלא שעת שקיעת ההמה. ואית דמפרשי לה אברייתא דתניא ביאת שמשו מעכבתו מלאכול ואין כפרתו מעכבתו וגרסי הכי ממאי דביאת שמשו היא ומאי וטהר טהר יומא שא"א להביא כפרה מבערב דלמא ביאת אורו הוא שהוא לפנות בוקר למחר ומביאין ראיה לדבריהם מדכתיב קומי אורי כי בא אורך שפירושו לדבריהם כי ירח אורך ומאי וטהר טהר גברא כלומר שהביא כפרתו וא"כ הרי כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה וזאת הגירסא עם פירושיה אינם דברים נכונים כי הראיה שהביאו מן כי בא אורך אינה ראיה ופי' אחר יש למקרא ההוא ועוד במערבא דבעו לה מבעיא ופשטו לה מבריית' אדרבה ממתני' הוו להו למפשטא דקתני מאימתי קורין את שמע בערבין משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן ואם איתי' דכפרה מעכבא לתדומה האי בערבין בשחרין [הוא] ואי מוקמ' למתני' בהנך דלאו מחוסרי כפרה נינהו ברייתא נמי הכי אפשר לאוקמא ולא תפשוט מינה כלל ועוד אמאי לא איפשיטא ממתני' בהדיא דתנן טבל ועלה אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים הלכך מחוורתא גירסא ופירושה כדברי הגאוני' ז"ל וכמו שפירשתי. ולענין עונת ק"ש פסק הרי"ף ז"ל משעת צאת הכוכבים ויש מקילין בדבר וסומכין על תלמוד ירושלמי דתניא קרא קודם לכן לא יצא ידי חובתו א"כ למה קורין אותה בבהכ"נ לא בשביל לצאת בה ידי חובתה אלא כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה ועל זאת סמך רש"י בפירושו ויש מפרשים זה דברי הירושלמי בענין אחר שלא היו קורין אותה בבהכ"נ שלא בעונתה בברכות אלא עשאוהו כמו שאנו קורין אשרי קודם תפלת מוסף כך היה מנהגם לקרוא את שמע בכל תפלה שאינה סמוכה אל הברכות ונראה הפירוש הזה מבואר בתלמוד ירושלמי בפרק זה רבי יוסי ורבי אחא נפקין לתעניתא אתא ציבורא בעין מקרא את שמע בתר תלת שעין בעיא רבי אחא ממחי' בידו א"ל רבי יוסי והלא קראו בעונתה כלום אין קורין אותה אלא כדי לעמוד בתפלת מתוך דברי תורה א"ל מפני ההדיוטות שלא יהו אומרים בעונתה הם קורין אותה נראה מזה כי עשרים וארבעה ברכות דתעניתא היו מתפללין כעין מוספין והיו קוראין לפנית ק"ש בלא ברכות כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה ועדיין אין לנו

ראיה להקדים ק"ש קודם זמנה אלא נ"ל כיון דנפישין פלוגתא דתנאי בהאי מילתא ולא איפסיקא הלכתא בהדיא משום דוחקא דצבורא אם עשאו כאחד מהם מה שעשה עשוי וכדאי הוא אחד מן התנאים הנזכרים (בתנאי זה) בענין הזה לסמוך עליו בשעת הדחק ועיקר קריאת ק"ש שנית דברי תורה הוא ויש בה להקל כדגרסי' בירושלמי ורבן גמליאל פליג על רבנן ועביד עובדא כוותיה שניה היא שניה לשנון ובכמה דוכתין אשכחן דחשו רבנן לטורח צבור וזמן יציאת הכוכבים במתני' תני לה כלשון רבי אליעזר ובברייתא תני לה כלשון ר' יהושע מיהו יחיד הקורא אותה בביתו שלא באונס שפיר דמי למסמך על שיעורא דמתני כדברי הרי"ף ז"ל:

דף ב.

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר פעמים שאדם קורא את שמע שתי פעמים בלילה וכו' איכא דמתני להא דרבי אחא בר חנינא אהא דתניא רשב"י אומר משום ר"ע פעמים שאדם קורא את שמע שתי פעמים ביום כתב עלה הרי"ף [הני כולהו הלכתא נינהו וכולהו כדכתיבא בהלכות ואנן קשיא לן בדברי הר"ב ז"ל] היכי מזכי שטרא לבי תרי דהא אילין תרתין ברייתין דר"ש פליגי אהדדי והיכי אפשר לן למפסק הלכתא כתרווייהו דסתרי אהדדי ואנן לא חזינן הכי ובין ברייתא קמייתא ובין ברייתא בתרייתא איכא בינייהו בין עמוד השחר להנץ החמה לקמייתא חזי לשל יום לבתרייתא לשל לילה וזמנה של ק"ש זו אינה זמנה של זו לדברי הכל למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה וזמנה של ק"ש דערבית סוף לשל שחרית בין לברייתא קמייתא בין לבתרייתא וכברייתא בתרייתא קי"ל משום דפסק אביי לק"ש כותיקין ויש מי שמפרש לק"ש כותיקין כלומר זמן ק"ש של יום לדידן כזמן תפלה לותיקין שהוא משעת הנץ החמה כי עיקר דברי ותיקין משום תפלה והיו מביאין ראיה לזה הפירוש מדאביי גופיה דאמר לתפילין כאחרים אע"פ שאין דברי אחרים בתפילין אלא בק"ש סמך אביי זמן תפילין לזמן ק"ש של אחרים וכך הוא פי' לק"ש כותיקין זמן ק"ש של יום לדידן כזמן התפלה לותיקין וזה הפי' אינו מחוור אצלי אע"פ שהוא עולה בידינו לענין פסק הלכה אבל לענין הפי' אינו נכון אצלי ונ"ל ששלשה שיעורין הם אחד קודם הנץ החמה וא' בהנץ (החמה) וא' לאחר הנץ החמה ותמצא שלשה שיעורין הללו מפורשין בפסחים פ' ראשון (דף י"א) א' אומר קודם הנץ החמה וא' אומר בתוך הנץ וא' אומר לאחר הנץ החמה למדנו משם לפי השלש מחלוקות שנאמרו שם כי ג' זמנים הם וקודם הנץ החמה חזי לק"ש של לילה ולא לשל יום ואף לשל לילה נמי לאו שפיר דמי למיעבד הכי לכתחלה אלא כדתניא בברייתא אדם בא מן

השדה בערב והולך לבית הכנסת וכו' ואם עביד הכי אפי' במזיד יצא ידי חובתו והא דתנן במתניתין אמר להם אם לא עלה עמוד השחר מותרים אתם לקרות דשמעת מינה הא אם עלה עמוד השחר אסורין לקרות ואע"פ שלא הגיע עדיין הנץ החמה לא קיי"ל כותיה ואע"ג דפסק רב יהורה אמר שמואל כר"ג אנן אדרשב"י משום ר"ע סמכינן משום דמסייע ליה דאביי דאמר לק"ש כותיקין ואיצטריך כרשב"י משום ר"ע ואיצטריך נמי כותיקין דאי מרשב"י הוי אמינא דוקא לאחר הנץ החמה הוא דחזי לשל יום אבל בשעת הנץ ההמה לא קמ"ל כותיקין שהיו גומרין אותה עם הנץ החמה ללמדך ששעת נץ החמה כאחר הנץ החמה לק"ש של יום ועוד שעיקר מצותה מן המובחר בשעת הנץ החמה הוא והא דתנן אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרות עד שלא תנץ ההמה תרגמ' עד שלא יגמור הנץ החמה דאתיא כותיקין ואי מדותיקין הוה אמינא מצותה עם הנץ ההמה ואי אקדים משעלה עמוד השחר יצא קמ"ל דרשב"י משום ר"ע דעד הנץ החמה ראוי הוא לק"ש של לילה ואם קרא של יום לא יצא גרסינן בירושלמי עם הנץ החמה ר' זכריה בריה דר' יעקב בד זבדי בשם ר' יונה כדי שתהא מטפטפת על ראשי ההרים ואתיא הא דגרסינן בירושלמי כההיא דגרסינן בגמרא דילן בנברשת של זהב אמר אביי לשאר עמא דבירושלים ואביי אזיל לטעמיה דפסיק הכא כותיקין מדאמרינן התם הקורא את שמע עם אנשי משמר לא יצא ידי חובתו אתה למד שהקורא את שמע קודם הנץ החמה אע"פ שעלה עמוד השחר לא יצא ידי חובתו וכל שאינו זמן קימה מבעוד לילה עם הנץ החמה מיד זמן שכיבה הוא וחזי לק"ש של לילה אע"פ שיקרא אותו כמזיד ואל תטעה במאי דאמרינן בגמרא דרשב"ל לאו בפירוש אתמר אלא מכללא דהאי זוגא אתמר דסברת מינה דאלמא לא אמרינן הכי במזיד הוי יודע כי כל שכור קרוב למזיד הוא ואין להפריש בין שכור למזיד בזו ומאחר שלא הגיע עדיין זמן קימה כמו שבררנו מדברי אביי בנברשת של זהב הלא זמן שכיבה בידוע ומנין לנו לבטל ק"ש מי ששהה אותו אף במזיד וזה שכ' הרי"ף ז"ל שמי שמשכים לצאת לדרך קורא ק"ש של שחרית לאחר שעלה עה"ש מפני שהוא שעת הדחק קשיא עליה הא דתניא השכים לצאת לדרך מביאין לו שופר ותוקע לולב ומנענע מגילה וקורא בה ומתפלל ולכשיגיע זמן ק"ש קורא ובידוע שאין מצות שופר ולולב אלא משיעלה עמוד השחר ואעפ"כ לא הותרה לו ק"ש אלא בעונתה עובדא דאבוה דשמואל ולוי ומר יימר ומר זוטרא ורב אשי ליכא בכולהו מאן דמקדים ק"ש משום יציאת הדרך ושעת הדחק:

דף ה:

מתני' מקום שנהגו להאריך אינו רשאי לקצר וכו' ירושלמי אלו ברכות שמקצרין בהן המברך על המצות ועל הפירות וברכת הזימון וברכה אחרונה של ברכת המזון:
מאי מברך אמר רב יהודה אמר שמואל על ד"ת ור' יוחנן אמר הערב נא פי' ר' יוחנן מוסיף היה הערב נא על ברכות של שמואל לעשות לה חתימה ורב המנונא אמר אשר בחר בנו אמר רב פפא הלכך נימריהו לכולהו פי' ג' ברכות דרבי יהודה ורבי יוחנן ורב המנונא כנגד תורה ומשנה ומדרש רבי ישמעאל בי"ג מדות אבל בספר תורה אנו תופסין כדרב המנונא שהיא מעולה שבברכות:

דף ו:

מאי הוי עלה רב יוסף אמר האל הקדוש והאל המשפט ורבה אמר המלך הקדוש והמלך המשפט והלכתא כרבה למעבד הכי לכתחלה ואי שני לא מהדרי' ליה דלית לן ראיה מהכא לאהדורי ודאמר רבה בר בר חנה משמיה דרב שמתפלל אדם המלך הקדוש והמלך המשפט בעשרה ימים שבין ר"ה ליום הכיפורים לכתחלה קאמר שמתפלל כך ור' אלעזר אומר אם אמר האל הקדוש והאל המשפט יצא בדיעבד קאמר ולא פליגי אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא:
ומה שכתב הרי"ף ז"ל דשמעי' מהכא (מדאמר בגמ' דהלכתא כרבה) דמהדרי' ליה לא שמעינן מיניה הכי ונראה שיש חלוף בין הגרסא שלנו ובין הגרסא שלו וכן נראה שיש שבוש בגרסא שלו מן הגמרא לפי שמצאנו כתוב בהלכות בענין פשיטא היכא דנקט כסא דחמרא בידיה וכך נמצא כתוב בהן א"נ היכא דנקיט כסא דשכרא בידיה וקסבר דחמרא הוא פתח בדחמרא וסיים בדשכרא יצא אלא פתח בדשכרא וסיים בדחמרא מאי ולא איפשיטא ולקולא עבדינן וזה שבוש הוא דפתח בדשכרא וסיים בדחמרא לא איבעיא לן מעולם דהא פשיטא היא דאי כסא דשכרא הוא דנקיט בידיה לא יצא ואי כסא דחמרא הוא דנקט בידיה הא נמי פשיטא דיצא דאי נמי סיים בדשיכרא יצא וסוגיין דפתח בזו וסיים בזו יצא ובלבד שלא יטעה בחתימה שהיא העיקר דעד כאן לא איבעיא לן אלא בטועה בפתיחה אבל בחתימה ליכא ספיקא דודאי לא יצא והא דאמרינן טעה בפתיחה יצא אפילו אכל נהמא וקסבר דתמרי אבל פתח בדתמרי וסיים בדנהמא יצא דהיינו בעיין בפתח בדחמרא וסיים בדשכרא דלא אפשיטא ולקולא עבדינן ולא מהדרינן ליה ואע"ג דמתמה עלה בגמרא מאי קא נפיק לפום בעיין מתמהינן עלה כלומר אי הכי תפשוט בעיין ובמקום הזה לא נתבררו דברי רי"ף כשפירש דין אכל תמרי ולא פי' דין

אכל נהמא ואדרבה ההוא ה"ל לאשמועינן טפי והא דאמרינן לעיל היכא דטעה בחתימה לא יצא ה"מ בחותם בכסא דשכרא בדנהמא א"נ בחותם בדחמרא בתמרי אבל בחותם בכסא דחמרא בדשכרא א"נ בחותם בתמרי בדנהמא יצא ואין זו טעות ולא הוצרכתי לכתוב לך עיקר הגי' כי ידועה וברורה היא בכל ספרינו ופי' ההלכה תמצאנו על אופניו בפירוש רש"י ז"ל:

דף ח:

מתני' הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו לא יצא וכו' אמר רב יוסף מחלוקת בק"ש אבל בשאר מצות דברי הכל יצא וכיון דסמך עלה הרי"ף ז"ל משום דההיא מסקנא דשמעתא נדחו דברי רב חסדא ודברי רב מתנא דהא מדמה שאר מצות כגון ברכת תרומה ומקרא מגילה לק"ש דעד כאן לא שני ליה לרב חסדא לבין דאורייתא לרבנן בדאורייתא לא שני ליה והא דתנן הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחש"ו מאחר דקיי"ל כרב יוסף על כרחך אית ליה לשינויי הא כדאיתא והא כדאיתא חרש לכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי שוטה וקטן דיעבד נמי לא ור' יהודה מכשיר בקטן אפי' לכתחלה ולית הלכתא כוותיה:

דף ט.

רמי ליה רב מארי בריה דבת שמואל לרבא תנן האומנין קורין וכו' ומסקנא ל"ק הא בפ' ראשון הא בפ' שני האי פירוקא רב מארי הוא דפרק ליה לרבא ולאו רבא קאמר ליה ולא קשיא דרבא אדרבא כמו שכתב הרי"ף ז"ל דרב מארי כרבי יוחנן ס"ל דבעי כונה בכוליה פרק ראשון ורבא הא מפליג פליג עליה בפרקא ואמר דלא צריך כונה אלא בפסוק ראשון ומפסוק ראשון ואילך פועלים עוסקין במלאכתן וקורין אליבא דרבא וההוא פירוקא דבמס' יומא בפ' ז' ימים דף י"ט לא קשיא הא בפ' א' הא בפ' שני ואע"ג דאליבא דרב הוא דמפרקינן הכי ורב לית כונה אלא בפסוק ראשון אפילו הכי לרווחא דמילתא הוא דקא משנינן הכי ומילתא פסיקתא להתירא נקיטא דליכא בכולהו תנאי ואמוראי מאן דאית ליה קריאה וכוונה כי הדדי בפרק שני אבל בפרק ראשון איכא פלוגתא וכולהו טעמא משום כוונה הוא ולאו משום דלא לישוו ליה עראי כדברי הרי"ף ז"ל ולטעמיה איכא לאקשויי מאי שנא בפרק ראשון דכתיב ודברת בם עשה אותם קבע בפרק שני הא כתיב לדבר בם ואפילו למאן דדריש ליה אגמרינהו לבנייכו כי היכי דניגרסינהו אינו מוציאו מידי קבע מדכתיב בם אלא אידי ואידי להההיא דרשה דדרשינן התם בדברי תורה

כתיבי קראי שיהא עוסק בם בקבע ולא לשוינהו עראי ודיקא נמי מדקתני רישא ודברת בם בם יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים ואמר רבא עלה השח שיחת חולין עובר בעשה כלומר שאין לשוח אלא בדברי תורה ועלה אמרינן עשה אותם קבע והא דכתבו רבוואתא דלא קי"ל כר"ג גדר הוא שגדרו שלא יהא כל אדם מיקל לעצמו לומר אני איני כשאר כל אדם דאסמכוה אדאורייתא דכתיב ויעש לאביו אבל שבעת ימים וכן נמצא במדרש אגדה וכולה אסמכתא בעלמא היא:

דף יא:

הא דאמר רב יהודה אמר רב המוצא כלאים בבגדו פושטו ואפילו בשוק דוקא בכלאים דאורייתא דהוא שוע טווי ונוי אבל בכלאים דרבנן וכל כיוצא בה קיימא לן גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה וכן בדבר של ממון דכתיב והתעלמת וכמו שמפורש בגמ' והרי"ף לא חשש לפרשה והא דרמינן עלה מברייתא ולאחותו מה ת"ל וכו' ואסיקנא ונגמר מינה שב ואל תעשה שאני ומצאתי בנוסחאות הבאות מספרד דגרסי עלה וכי תימא נילף מכהן מת לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל וכל הנוסחא אינה מצויה בכל הספרים שלנו וכן נראה מדברי רש"י ז"ל דלא גרסינן שכ"כ בפירושו ומטומאה גופה שהותרה לכהן ונזיר ליטמא למת מצוה דלאו שב ואל תעשה הוא היינו טעמא דלא גמרינן דהתם לאו כבוד הבריות דחי את לא תעשה דמעיקרא (דכשנתן) [דכשנכתב] (את) לא תעשה דטומאה לא על מת מצוה נכתב בשם שלא נכתב על הקרובים בכהן הדיוט אבל השבת אבידה ופסח לכל ישראל נאמר ואצל כבוד הבריות נתנו לדחות אלו דברי רש"י ז"ל ודעתי נוטה לגרסת הגאונים י"ל כמו שכתוב בנוסחאות הבאות מספרד:

דף יב.

ונשים בברכת המזון בעיא ולא אפשיטא ואינה מוציאה אחרים י"ח דלמא דרבנן הוא ולא אתיא דרבנן ומפקא דאורייתא והא דתנן באמת אמרו בן מברך לאביו אשה מברכת לבעלה אוקימנא דאכלו שיעורא דרבנן ומפיק דרבנן ובירושלמי גרסינן ניחא אשה מברכת לבעלה ועבד מברך לרבו וקטן לאביו לא כן אמר רב אחא בשם רבי יוסי בר נהוראי כל שאמרו בקטן כדי לחנכו תפתר בעונה אחריו אמן כי ההוא דתנינן תמן מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו עונה אחריהן מה שהם אומרים ותהיה לו מארה לבן עשרים שצריך לבן עשר וגברא דמחוייב מדאורייתא בברכת המזון אע"ג דלא אכל אלא שיעורא דרבנן מפיק למאן דאכל שיעורא דאורייתא כשמעון בן שטח דיהבי ליה

כסא דחמרא ובריך לינאי וחבריו ואע"ג דלית הלכתא הכי דק"ל להוציא אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן מ"מ כזית שיעורא דרבנן הוא וכיון דאכלה מאן דמחוייב מדאורייתא כאלו אכל שיעורא דאורייתא דהוא אכילה שיש בו שביעה בלא דקדוק וצמצום והרי"ף ז"ל לא פי' בזה כלום:

מתני' בעל קרי מהרהר בלבו וכו' אמר רבי אבינא זאת אומרת הרהור כדבור דמי פי' ומי שאינו בעל קרי והרהר בלבו ק"ש יצא בדיעבד דאי ס"ד לאו כדיבור דמי למה מהרהר וכו'. ורב חסדא אמר הרהור לאו כדבור דמי אית מאן דמוקי' פלוגתא דרבי אבינא ורב חסדא במחלוקת שנויה דתנן הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו כו' רבי אבינא כר' יהודה ורב חסדא כרבי יוסי ואין זה הפירוש נכון משום דקשיא על רב חסדא דאמר הרהור לאו כדבור דמי דאי ס"ד כדבור דמי יוציא בשפתיו והרי רבי מאיר דאית ליה הרהור כדבור דמי דתניא אמר ליה ר"מ הרי הוא אומר על לבבך אחר כוונת הלב הן הן הדברים ותניא בעל קרי שאין לו מים לטבול מהרהר ואינו מוציא בשפתיו והכי אמר רב חסדא אי סלקא דעתך הרהור כדבור דמי יוציא בשפתיו ואלא על כרחך יש הפרש בין המהרהר ובין הקורא ולא השמיע לאזניו שזה מוציא בשפתיו וזה אינו מוציא בשפתיו וכיון דלא איפסיקא הלכתא נקטינן לחומרא ככל דאורייתא כרב חסדא דאמר הרהור לאו כדיבור דמי ואם הרהר ק"ש בלבו ולא הוציא בשפתיו לא יצא והא דתניא לא יברך אדם ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא תרגומא ובלבד שיוציא בשפתיו ואע"פ שלא השמיע לאזנו יצא ודרב חסדא עדיפא דקם ליה רבי יוחנן כותיה מדאמר רבי יוחנן במסכת שבת דבור אסור הרהור מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא תרגומא משום דבעינן והיה מחניך קדוש וליכא כדאיתא במס' שבת פ' שואל והאידנא קי"ל כר"י בן בתירא ובטלוה לטבילותא לגמרי בין לק"ש בין לד"ת שדין תפלה ודין ד"ת בענין הזה אחד הוא והרי"ף ז"ל לא הזכיר מדברי רבי אבינא ורב חסדא כלום:

דף יג.

ומה שכתב הר"ב ז"ל וצבור בין אדעתא דחובה ובין אדעתא דרשות אסור דקי"ל תפלות כנגד תמידן תקנום וכשם שאין הצבור מביא עולת נדבה כך אין הצבור מתפלל תפלת נדבה ויחיד מתפלל תפלת נדבה שכן היחיד מביא עולה. פליאה דעת מני נשגבה לא אוכל לה מה ראה לומר דבר זה וכל התלמוד מלא מזה שהצבור מביא עולות נדבה כדאמרינן מותרות לנדבת צבור אזלי ותניא בספרי קרבנכם מלמד שהיא באה נדבת צבור וכמה וכמה אין להם קץ:

דף טו:

הא דאמרת בגמ' אידי ואידי בגדולים ול"ק הא באיש הא באשה שהאשה מגלה לפניה מפני צורך קטנים שא"א לגדולים בלא קטנים והאיש אינו מגלה לפניו ומפורש בירושלמי שכן האיש היה מפשיל לאחוריו ומטיל מים והיינו דאמרינן בגמרא דרכה דמילתא הכי הוא:

הא דאמר ר' פפא טפח באשה ערוה אוקימנא באשתו ולק"ש ושוק באשה וקול באשה ושער באשה הכל ערוה ואסור להסתכל בהן והרי"ף ז"ל השמיט כל זה:

וזה שכתב הרי"ף ז"ל ואע"פ ששהה כדי לגמור את כולה חוזר למקום שפסק וכן בתקיעות וכן בהלל וכן במגלה אבל בתפלה לחוד אם שהה חוזר לראש לא נ"ל שום הפרש בין תפלה לכל אלו אלא בכולן אע"פ ששהה כדי לגמור את כולה חוזר למקום שפסק וכדאסיקנא בר"ה והרי"ף סמך על הא דרב אשי דאמר האי אם שהה אם לא שהה מבעי ליה אלא דכ"ע אם שהה כדי לגמור חוזר לראש והב"ע בשלא שהה ובהא קמפלגי מ"ס גברא חזי הוא ומ"ס גברא דלא חזי הוא ולדעתי אין בדברי רב אשי שום ראיה דלרוחא דמילתא קא מוקים לה דאפי' מאן דאית ליה בעלמא אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש מוקים לה בלא שהה ומאן דאית ליה בעלמא אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר למקום שפסק דין שהה ולא שהה אחד הוא בכל מקום והכא היינו טעמא דחוזר לראש משום דגברא דחוי הוא. איתמר צואה על בשרו או שהיו ידיו בבית הכסא וכו' נ"ל צואה על בשרו במקום קינוח ובכל מקום כיוצא בו שהוא בסתרים וליכא ריחא ולא עביד לאיגלויי דאי בדוכתא דעביד לאיגלויי הוא לא גרע מצואה דבוקה בסנדלו הוא דאיבעיא ולא אפשיטה ולחומרא עבדינן וכן מי שהיו ידיו בבית הכסא בלא שום טינוף ומחיצה חוצצת בינו לבית הכסא דאי לאו הכי הא קיימא לן דאסור לקרות ק"ש ולהתפלל כנגד בית הכסא ישן ואף על פי שאין בו צואה:

דף טז.

ובנוסחי הרב ז"ל נמצא או ידיו מטונפות מבית הכסא וזו הנוסחא אינה נמצאת בכל ספרי מקומותינו ורי"ף פסק בזו כרב הונא והגאון רבינו האי ז"ל פסק בזה כרב חסדא ודעתנו נוטה לדברי הגאון משום דקי"ל כרב חסדא בריח רע שיש לו עיקר שמרחיק ארבע אמות ממקום שכלה הריח וקורא והם רואים בדעתם שהדברים קל וחומר:

דף יח:

המתפלל של שבת בערב שבת מאחד עשרה שעות חסר רביע ולמעלה צריך לפרוש ממלאכה כההיא דא"ל רבי ירמיה לרב מי בדלת ואמר ליה אין בדילנא ואם כסבור שחשכה וטעה והתפלל מבעוד יום א"צ לפרוש וחוזר למלאכתו ואח"כ חוזר ומתפלל ומקבל עליו את השבת דטעותא דיחיד הדרא ורבים לא הדרא וה"מ לחזור ולהתפלל דלא מטרחינן צבורא אבל למהדר ממלאכה לא שנא יחיד ולא שנא צבור כל היכא דטעו בקבלת שבת בטעות אינה קבלה והרי"ף ז"ל לא כתב מכל זה כלום ואף לא מכל הנך עובדי דאבוה דשמואל ולוי כי באו למיפק לאורחא ומרימר ומר זוטרא בשבתא דרגלא ורב אשי דמצלו מיושב בהדי צבורא וכולן צריכין תלמוד ושמעינן מהא מדרב אשי ומדרבנן קשישא דלא עבדי כאבוה דשמואל ולוי למסמך גאולה לתפלה עדיף כר' שמעון בן אלעזר ואע"ג דלא אפשר ליה לצלויי מעומד מצלי כל היכא דאפשר ליה ועונת ק"ש לא מקדמינן ליה משום שעת הדחק אע"פ שעלה עמוד השחר ומאחרינן ליה עד הנץ החמה:

דף כד.

כתב רבינו האי גאון ז"ל היכא דטעה באמצעיות כגון דשכח ברכה מן האמצעיות ואדכר לה לאחר שעבר את מקומה כיון דאמר רב אסי אין להם סדר אומרה במקום שזוכרה ודיו והרי"ף דחה דברי הגאון כמ"ש בהלכותיו מהא דשמעון הפקולי הסדיר ול"ג דברי הגאון וזהו שבא רב אסי ללמדנו שאין האמצעיות בכלל הסדר שהסדיר שמעון הפקולי ואע"ג דכתב הזכיר שמנה עשרה ברכות על הסדר אין הסדר אמור אלא על הראשונות והאחרונות ולמהוי אמצעיות בין ראשונות לאחרונות זהו הסדר האמור בהם אבל אמצעיות לגבי הדדי אין להם סדר ואין בהם משום מתפלל למפרע זהו פירושו של רב אסי בהא דתניא שמעון הפקולי הסדיר שמנה עשרה ברכות על הסדר והיינו דנקט במימריה לישנא דאין להם סדר לפרש לנו אותה ברייתא השנויה במגילה וכדאי הוא רב אסי לסמוך על פירושו בדברי הברייתא וכ"ש שיש לנו לסמוך עליו ועל הגאון ז"ל:

דף כו:

כיון דאיכא דתני כרם רבעי ואיכא דתני נטע נקטינן בחוצה לארץ כדברי המיקל בארץ ואין רבעי נוהג בכל נטיעה אלא בכרם בלבד שתים כנגד שתים ואחת יוצאה זנב אבל ערלה נוהגת בכל נטיעה ולא כן כתב ה"ר שלמה במס' סוטה:

והא דתניא לקט מכולן כזית ואכלו אם חמץ הוא ענוש כרת אם מצה הוא יוצא בה י"ח בפסח אפי' לרב יוסף דאמר מצה הנאכלת לשבעה בעינן וה"ק בשל חולין כה"ג אם חמץ הוא ענוש כרת ואם מצה הוא יוצא בה ידי חובתו בפסח דאי לא תימא הכי חמץ בשירי מנחה לאחר פתיתה היכי משכחת לה והלא לחמי תודה אין להם פתיתה אלא ע"כ כה"ג בחולין קאמר. אמר ליה ר' ירמיה לרבי זירא היכי מברך ר' יוחנן על זית מליח כיון דשקל ליה לגרעיניה בצר ליה שיעורא. איכא נוסחי דמסיימי הכי בצר ליה שיעורא לאחריו מאי מברך מכלל דלפניו בכל דהו בעיא ברכה וכ"כ הרי"ף ז"ל. ואיכא דקשיא ליה הא דתנן כל הטעון ברכה לאחריו טעון לפניו ויש טעון לפניו ואין טעון לאחריו היכי דייקינן עלה בגמרא למעוטי מאי נוקמה למעוטי פחות מכזית ויש לומר מתני' כמיני מאכל ומשקה קתני באלו אמר כל מין ומין הטעון ברכה לאחריו טעון לפניו וכו' ואמטול הכי דייקינן עלה בגמרא ובירושלמי ברכות אומר פחות מכזית מברך לפניו המוציא לחם מן הארץ (וכ"ש) [ואע"פ] שאין אומרים אחריו שלש ברכות. [תאני כל שאומרין אחריו שלש ברכות אומרים לפניו המוציא לחם מן הארץ וכשאין אומרים אחריו אין אומרים המוציא לחם מן הארץ התיבון הרי פחות מכזית אין אומרים אחריו שלש ברכות מעתה לא יאמרו לפניו המוציא לחם מן הארץ] אמר ר' יעקב בר אחא לשאר המינין נצרכה וזה הירושלמי מוכיח כדברי הרי"ף ז"ל שכתב דפחות מכזית בעי ברכה בתחלה:

דף כז:

אמר רב חייא בר אשי אמר רב פת הצנומה בקערה מברכין עליה המוציא פירוש ואפילו פירורין שאין בהם כזית וליכא עלייהו תוריתא דנהמא כענין הכתוב צנומות דקות אפ"ה מברך עליהם המוציא ולא דמו לחביצא דהתם כלי ראשון ומבשל נפקא ליה מתורת לחם אבל הכא קערה כלי שני הוא ואינו מבשל ופליגא דר' חייא בר אבא דאמר צריך שתכלה ברכה עם הפת כלומר כשהוא פורסה מברך עליה ובמסקנא אסיקנא הלכתא מברך ואח"כ בוצע שצריך שתכלה ברכה על הפת כשהיא שלימה דאלמא שלימה מצוה מן המובחר והיכא דאיתא לקמיה פתיתין ושלימין פליגי בה רב הונא ורבי יוחנן רב הונא אמר מברך על הפתיתין ופוטר את השלימין כלומר הרשות בידו ורבי יוחנן אמר שלימה מצוה מן המובחר וכר' יוחנן קיימא לן דעדיף מימריה בכל מקום אפילו במקום רב ושמואל:

דף כח.

אבל פרוסה של חטין ושלימה של שעורין דברי הכל מברך על הפרוסה של חטים ופוטר השלימה של שעורים. הא ודאי בתורת חובה הוא שמברך על פרוסה של חטים אי משום דקיימא לן חביב עדיף אי משום דהוא מוקדם בפסוק דכתיב ארץ חטה ושעורה אמר רבי ירמיה בר אבא כתנאי כלומר הא דמודה ר"י לאו דברי הכל הוא אלא רבי יהודה ולא רבנן ודחינן לה להא דרבי ירמיה וקמה לה הא דרבי יוחנן כדברי הכל וירא שמים דמפיק נפשיה מכל פלוגתא מקיים מצות שתיהן כלומר מצות חשוב ומצות שלם ומניח פרוסה בתוך שלימה ובוצע מן הפרוסה וזהו שמשים שלום בין התלמידים דאפי' מאן דמוקים לה כתנאי כהאי גוונא ליכא מאן דפליג ואי לא עביד הכי אין תופסין אותו בכך כיון דאוקימנא לדר"י כדברי הכל ובפסח אפי' פרוסה של חטין ושלימה של חטין מניח פרוסה בתוך שלימה ובוצע מן הפרוסה משום דכתיב לחם עוני מה דרכו של עני בפרוסה אף כאן בפרוסה ומברך על כזית אחד מן הפרוסה שתי ברכות המוציא ואכילת מצה ויש דברים הללו בחילוף בפירש"י ובהלכות הרי"ף אינם מכוונים כל הצורך ומה שכתבתי ראוי לסמוך עליו. אמר רב פפא הלכתא דברים הבאים מחמת הסעודה פירוש ללפת עליהם את הפת אין טעונין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם וא"ת מאי קמ"ל מתניתין היא זה הכלל כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופוטר את הטפלה צריכא דאי ממתניתין הוה אמינא הני מילי בדבר שבא עם הפת דכי בריך אריפתא הוה דעתיה עליה נמי אבל הכא דבעידנא דבריך ברכת המוציא אכתי לא אייתו קמיה הנך דברים הבאים מהמת הסעודה ולא הוה דעתיה עלייהו בשעת בדכה מעולם אימא ליבעי בדכה בתחלה קא משמע לן כיון דטפלה נינהו לא בעי ברכה. שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה כגון תאנים וענבים הנאכלים בפני עצמן ולא עם הפת טעונין ברכה לפניהם שאין נעשין טפלה לפת ואין טעונין ברכה לאחריהן שברכת המזון פוטרתן דדעתיה דאינש על כל מה דאכל וכל מה שבא בתוך הסעודה הוא מכלל השביעה דכתיב בה ואכלת ושבעת וברכת וגו' אבל דברים הבאים לאחר הסעודה אף על פי שבאו קודם ברכת המזון טעונין ברכה בין לפניהם בין לאחריהם שאין נחשבים מכלל הסעודה ויש פירושים רבים וסברות רבות בשמועה זאת ומה שנראה לי כתבתי:

דף ל.

והא דאמרינן בגמרא בשאר ימות השנה מברך על כל כוס וכוס אין הדברים אלא במקומות שאין להם יין מצוי כל שבעה ולא היו רגילין בתוך סעודתן אלא מים זולתי

שבתות וימים טובים שהיו קובעין על היין ותמצא זה ברור במקומות רבים בתלמוד שלא היה כוס יין מצוי להם כדאמרינן בסוכה בפרק לולב וערבה כוס כל יומא מי איתיה דילמא דאיקלע ליה כוס ובפרק ערבי פסחים אמרי' והא יום טוב אחר השבת דאית ליה ואמר רב יקנ"ה הא למדת שלא היה להם מצוי יין לפיכך היו מברכין בימות החול על כוס של יין הבא להם בתוך הסעודה ואנו המקומות הסמוכין לנו שאין קובעין על היין בין בחול בין בשבת אין לנו בכל ימות השנה וכי ההיא דגרסינן התם בפרק ערבי פסחים בי ריש גלותא ספק לא מייתי לן אבל הכא הא מנח קמן ודעתן עילויה כל כמה דלא אפסקי ברכת המזון לא צריך מהדר וברוכי עלה ולפי שראיתי אנשים חכמים בעיניהם שטעו בשמועה זו הוצרכתי לכתוב זה:

דף לא.

מתני' הוא אומר על המוגמר אע"פ שחזרו והביאו להם פירות אותו שבירך להם על היין שלפני המזון או שלאחר המזון הוא מברך להם על המוגמר אף על פי שחזרו והביאו להם עוד מזון ובא להם המוגמר בתוך הסעודה אחד מברך על המוגמר לכולן והוא הוא שבירך על היין שבא בין מזון למזון ואף על פי שאין מביאין מוגמר אלא לאחר הסעודה כך היה דרכם שלא היה מביאין אותו אלא לאחר הסעודה לאחר ברכת המזון ואז היה מנהגם שיברך הגדול שבהם והוא הוא מברך ברכת המזון אבל זה המוגמר שבא בתוך הסעודה המברך על היין שלפני המזון או בין מזון למזון הוא מברך עליו ואע"פ שהיין הבא בתוך המזון כל אחד מברך לעצמו אין דין המוגמר כן ומפורש דבר זה בתלמוד ירושלמי מה בין מוגמר ובין יין מוגמר כולהו מריחין יין אחד הוא שהוא טועם ובגמרא דילן דייקינן מדקאמר הוא מכלל דאיכא עדיף מיניה שהוא מזומן לברכת המזון אבל זה מאחר שזכה בברכת היין שהיא קודם גמר הסעודה זכה בכל הברכות שבתוך הסעודה לפיכך זכה לברך על המוגמר שבא בתוך הסעודה ויש אחר גדול ממנו שמברך ברכת המזון כדרב חייא בר אשי אמר רב דאמר הנוטל ידיו באחרונה תחלה הוא מזומן לברך ברכת המזון וה"ה שמברך על המוגמר שבא לאחריה שמאחר שהוא גדול שבכולן אין לאחר ליטול רשות לעצמו בפניו אלא מדעתו וזה שבירך על המוגמר שבתוך הסעודה בלא רשות לא מפני שהוא גדול אלא מתוך שזכה בברכת היין שקודם גמר סעודה זכה אף בברכת המוגמר שבא בתוך הסעודה ומעובדא דמנימין רעיא שמעינן דאע"ג דלא אמרה כתקון רבנן יצא:

בושלי כמרא שהכל אבל תמרא דזיקא בורא פרי העץ ועל הביעא ועל הקופרא ועל הירקות ועל המים בתחלה שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות אבל מצות וריחני אין בהם ברכה לאחריהן. כל זה השמיט הרי"ף זכרונו לברכה:

דף לד.

להיכן הוא חוזר. אנו רגילין לפרשה כשיצא אחד מהם לשוק מאחר שזמנו עליו וברכו ברכה אחת או שתים ועל ההיא דלעיל קיימינן דאמר רב דימי בר יוסף שלשה שאכלו ויצא אחד מהם לשוק ועלה אמרי' עד היכן ברכת הזימון כלומר שאם הוצרך אחד מהם לצאת אינו יוצא עד שישמע אותה ברכה כמו שמפורש בתלמוד ירושלמי שלשה שאכלו כאחת ובקש אחד מהם לצאת דבי רב אמרו מברך ברכה ראשונה והולך לו וכו' כמו שמפורש בהלכות הרי"ף ז"ל אבל מה שכתב בהלכות במקום הזה בפי' להיכן הוא חוזר אינו נכון בעינינו וכמו שאנו רגילין לפרש הוא הנכון. והא דתניא השמש שעמד על שנים וכו' וכן הא דתניא נשים מזמנות לעצמן הלכות קבועות הן אע"פ שלא הזכירם הרב:

דף לה:

והא דאמר ר' יהושע בן לוי דאע"פ שאמרו קטן המוטל בעריסה אין מזמנין עליו אבל עושין אותו סניף לעשרה הלכה היא ואע"פ שלא כתבה הרי"ף ז"ל וכן לתפלה עושין אותו סניף ולא שנא קטן אחר ולא שנא שנים ושלשה וארבעה כיון דאיכא רובא מהגדולים מצטרפין למנין עשרה שאלמלא אמר רבי יהושע בן לוי תשעה וקטן מצטרפים הייתי אומר דוקא דאיכא תשעה גדולים כשם שאמרו לענין עבד תשעה ועבד מצטרפין עכשו שאמר סתם עושין אותו סניף לא שנא קטן ולא שנא קטנים והרי"ף ז"ל לא הזכיר שמועות הללו דרבי יהושע בן לוי של קטן ושל עבד. ומאי דאיתמר עלה בגמרא ושתיהם הלכות קבועות הן ובסדר מר עמרם גאון מצאתי סעד לדברי הרי"ף במה שהשמיט שמועות הללו ואע"פ כן לא נתישבו בדעתי דבריהם:

דף לו.

וממה שכתב הרי"ף ז"ל בהלכות היכא דטעה ולא הזכיר של ראש חדש אומר ברוך אשר נתן נראה מדבריו דלא פליגי רב הונא ורב נחמן בטועה בראש חדש ואנן לאו הכי מסתברא לן אלא רב הונא ורב נחמן שוין הן בשבתות וימים טובים ובראש חודש מפלג פליגי דלרב הונא הדר ורב נחמן לא הדר כלל כלל לא שנא פתח בהטוב והמטיב ולא

שנא לא פתח ואף ברוך אשר נתן נמי לא צריך למימר וכרב נחמן קי"ל דהוא מסקנא דשמעתא ועוד ספק דדבריהם להקל ואע"ג דמסייעי' ומקשינן מדרב שילא ומדרב הונא אדרב נחמן ומפרקי' במאי דשוו אהדדי הוא דמסייעי' ומקשינן ומפרקינן דהיינו שבתות וימים טובים אבל בר"ח בהדיא פליגי רב הונא ורב נחמן אהדדי וכן מצאתי בשאילתות דרב אחאי גאון בפרשה וישמע יתרו ברם צריך את למילף טעה ולא הזכיר של שבת ושל יו"ט בברכה חוזר לראש או לא מי אמרינן כיון דבריך ברכת מזון יצא ידי חובתו ואי הדר מברך הוי לה ברכה שאינה צריכה או דילמא כיון דתקנו רבנן ואסמכוה אדאורייתא דכתיב הטובה כמאן דלא בריך דמי תא שמע דיתיב ר' זירא אחוריה דרב גידל קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר טעה ולא הזכיר של שבת אומר ברוך אשר נתן אמר ליה מאן אמרה רב ואמר רב מנשיא בר תחליפא משמיה דרב לא שנו אלא שלא פתח בהטוב והמטיב אבל פתח בהטוב והמטיב חוזר לראש אלמא חוזר בין בתפלה בין בברכת המזון הני מילי בשבת ויום טוב דלא סגי דלא אכיל אבל ר"ח דאי בעי אכיל אי בעי לא אכיל בתפלה הדר בברכת המזון לא הדר דאמר רב נחמן טעה ולא הזכיר של ר"ח בתפלה חוזר בברכת המזון אינו חוזר אלו דברי הגאון רב אחאי ז"ל כשתדקדק מדבריו תמצא שאין לנו ברכה אשר נתן כלל בראש חדש דלא כרב הונא ודלא כדברי הרב אלפסי ז"ל וכן נראין הדברים:

דף לט.

הא דתניא היה מהלך חוץ למדינה וראה אור וכו' דייקינן בגמרא מחצה על מחצה מברך והא דתניא ראה תינוק ואבוקה בידו בודק אחריו ואוקימנא סמוך לשקיעת החמה לא הזכיר מכל זה הרי"ף ז"ל כלום:

ועונין אמן אחר ישראל המברך ואע"ג דלא שמע והוא דלא אכיל הכי פרישנא בגמרא ולא פירש זה בהלכות ויש טועין בדברי הרי"ף במה שכתב בערבי פסחים אמר ליה רבינא לרבא שמעת מינה ברכה טעונה כוס אמר ליה ארבעה כסי תקינו רבנן דרך חירות וכו' ולמדים מזה שאין ברכה טעונה כוס וטעות הוא בידם דמתני' בהדיא היא דתנן בא להם יין בתוך המזון וכו' והלכה כב"ה דשמעת מינה בהמ"ז טעונה כוס ואפילו לבית שמאי נמי אוקימנא בפרקין דהכא בפלוגתא דתנאי והא דתניא הנכנס לביתו במוצאי שבת אמרי' עלה בגמרא בפרק ערבי פסחים ש"מ מהא מתניתא תמני וכולן הלכות קבועות הן כדמסקינן להו התם אע"פ שהשמיטם הרי"ף בר מהא דמאור ואח"כ בשמים דהיא אליבא דב"ש ולית הלכתא כותייהו אלא כב"ה ואליבא דרבי יהודה וכך נהגו העם:

דף לט:

אין מברכין על הנר ער שיאותו לאורו. ירושלמי דרבי זעירא בריה דרבי אבהו בקיסרי וירא אלהים את האור כי טוב ואח"כ ויבדל אלהים בין האור ובין החשך מכאן שאין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו ובגמרא דילן רב יהודה מברך אדבי אדא דיאלא רבה מברך אדבי גוריא בר חמא אביי מברך אדבי בר חבו ונראה לן דכל הני עובדי פליגין אדרבא דאמר יאותו ממש אלא כל שאילו עומד ומשתמש לאורו אפילו ברחוק מקום ובכל מקום קי"ל מעשה רב וממה שכתב הרי"ף בהלכות נראה בחלוף מה שכתבנו:

דף מג:

אמר רב פפא הילכך נימרינהו לתרוייהו. שמעתי בפירושה לומר דרב יהודה אמר רב ודרבי יוחנן כלו' צריך שיאמר מודים אנחנו לך ה' אלהינו על כל טפה וטפה שהורדת לנו ואילו פינו מלא שירה כים וכו' ולעולם אינו חותם אלא ברוך אל ההודאות והרי"ף ז"ל כתב וחותם ברוך רוב ההודאות ואל ההודאות ואין לזה טעם ונראה מדבריו דעל החתימה קאי רב פפא דאמר הילכך נימרינהו לתרוייהו והפירוש ראשון שכתבנו הוא הנכון:
ירושלמי על הברקים וכו' ר' ירמיה ורבי זעירא בשם רב חסדא דיו פעם אחת כל היום רבי יוסי בעי מה אנן קיימין אם בטרודין דיו פעם אחת כל היום אם במופסקין מברך על כל פעם ופעם אתא רבי חנינא ורבי אחא בשם רב חסדא אם בטרודין דיו פעם אחת כל היום ואם במופסקין ברכה על כל פעם ופעם חייליה דרבי יוסי מן הדא היה יושב בחנות של בשם כל היום אינו מברך אלא פעם אחת נכנס ויוצא נכנס ויוצא מברך על כל פעם ופעם היה יושב בבית הכסא בבית של ספוקלרין אם יכול לצאת ולברך בתוך כדי דבור יצא ואם לאו לא יצא:

דף מד.

והא דאמר רב הונא לא שנו אלא שאין לו כיוצא בהן וכו' מצאתי בהלכות הרי"ף ז"ל מכלל דכי קנה וחזר וקנה הואיל ועכשיו אין לו כיוצא בהן דברי הכל צריך לברך וזה בחילוף ממה שאנו רגילין לפרש ולא כך היא הגירסא בספרים שלנו אלא מכלל דכי קנה וחזר וקנה דברי הכל אין צריך לברך וכלישנא בתרא מכלל דכי יש לו כיוצא בהן דברי הכל צריך לברך וכך היא הגירסא בדקדוק וטעמה ופירושה נכון וברור ויש גם בפרק הזה ראשי דברים שהשמיטן הרי"ף ז"ל כגון עובדא דרב פפא ורב הונא בריה

דרב יהושע דהוו קא אזלי באורחא פגעו ביה ברבי חנינא בריה דרב איקא אמר להו בהדי דחזינך בריכינן תרתי שהחיינו ושחלק מחכמתו ליראיו וכו' והנכנס לכרך מתפלל שתים דאוקימנא בגמ' בכרך שאין דנין והורגין בו. וכדפריס סודרא אירשיה אומר ברוך א"י עוטר ישראל בתפארה: